۱۴/۲/ ۱۴

کتابخانه آستان قدس

اسم کتاب منظومه کردی / خطی

مصنف ملا خضر رود باری اورامی

مؤلف

خطی نستعلیق مختلف السطر

چاپی

سال چاپ یا تحریر ۱۳۳۸ - خ عدد اوراق ۱۶

جزء کتب ادبیات شماره خصوصی

شماره عمومی ۱۱۰۸۷ شماره قبض

واقف ابوالوفا معمری کردستانی تاریخ وقف شهریور ۵۱/

طول ۱۹ عرض ۱۲ شماره صفحات

باز بین شد
۱۳۵۳ خ

صحافی
جواد رفوگران

١١٠٨٧

منظومه

در عقاید دینی بزبان کُردی

معروف به «دروبه بزانی»

اثر:

مرحوم ملا خضر رودباری اورامی

بانضمام:

اعتقادنامه مولانا عبدالرحمن جامی

قدس سره

شمارهٔ (۲۷)

منظومهٔ کُردی
در عقاید دینی
معروف به «روّله بزانی»

اثر

مرحوم ملا خضر رودباری اورامی

غفر الله له بانضمام

اعتقادنامهٔ مولانا عبدالرحمن جامی

قدّس سره

وقف و تقدیم بکتابخانه آستان قدس رضوی (ع)
ابوالوفا معتمدی کردستانی

بازبینی شد
۱۳۵۳ خ

بسم الله الرحمن الرحيم

زوله بزانی - روله بزانی ‌‌ ‌ ‌ فرضن درجه گشت ببو بزانی
اصل و فرع دین چنی ارکانی ‌ ‌ ‌ چنی احکامان بی مسلمانی
ببو بزانی هر یو پنجنی ‌ ‌ ‌ از چه پنجنی اتا گنجنی
اصل دینمان ذاتن و صفات ‌ ‌ ‌ مبدأ و معاد و پنجم نبوات
فرع دینمان نمانه درده‌چی ‌ ‌ ‌ زکوة حج غزا بزانه توچی
رکنیو دینمان اول شهادت ‌ ‌ ‌ صلوة صوم زکوة حج باسطاعت
حکمو اسلامی واجب و حرام ‌ ‌ ‌ سنت و مکروه مباح و السلام
ذات یانی خدای دانش بحقن ‌ ‌ ‌ واجب الوجود فرد مطلقن
صفاتش یانی قدیمینی ‌ ‌ ‌ چنی و ذات دیش ازل بینی
کردیش منظم باگو کرد وسیم ‌ ‌ ‌ استادی شیخی محمد وسیم[1]
خدا بحقن زنده و دانا ‌ ‌ ‌ بنیاد بشنوا گویا و توانا
صاحب ارادن باقین دایم ‌ ‌ ‌ بی هشت و صفه دلت بو قایم
مبدأ یانهای ایمه تیبغینی ‌ ‌ ‌ ایمه دگرد عالم خدای کردینی

---

[1] شیخ محمد وسیم علامه معروف بعلامه قلاچوارلان خلف شیخ احمد علامه از سلسله شیخ مرددخی است

معاد یانهای گردی مشیوه ‌ ‌ ‌ (٣) حشرمان ببو زنده بیمیوه
نبوت یانی بگردمی باور ‌ ‌ ‌ خدای کیاستن پیمان پیغمبر
سیصد و سیزده رسول مرسل ‌ ‌ ‌ محمد رسول جه گردین افضل
افجار و ز گره عقیده جامی ‌ ‌ ‌ تا امی منیه یک امتو عامی
دختی بفارسی انه بوانی ‌ ‌ ‌ انشاالله جوبشت خاصتر مزانی
هر چیوت زانا چیو تر زانه ‌ ‌ ‌ با بیوت دانا یو تر لوانه
دانات و زانات درش بگره ‌ ‌ ‌ زانات و درت کرد عمل باوره
علمن چون درخت عمل ثمرن ‌ ‌ ‌ علم بی عمل باغ بی برن
علم و عمل و عمرت بو زیاد ‌ ‌ ‌ علمت بی عمل نذری و باد
هر چیو ضایع بو پریش هن بدل ‌ ‌ ‌ الا بی بدل عمرن و عمل
حیفن عمر دیت بدی و ضایه ‌ ‌ ‌ چه دنیا برشی بی دایه دایه

في النبوة الخاصة

روله شناسه چه گرد دوری ‌ ‌ ‌ اول خداوند هم پیغمبری
کلمه شهادت رکن اسلامن ‌ ‌ ‌ ایمان دایمه یادی ایمانن
اول لا اله الا اللهن ‌ ‌ ‌ دوم محمد رسول اللهن

پێغمبر یمان باب و باباپش (۴) بشناسو جنی باب و اداپش
دیش محمدن بابش عبد الله — عبد المطلب هاشم جاگو لا
عبد المنافن جاگولا قصی — کلاب و مره کعبن دلوی
غالب و فهر دماگێن سادی — نضر و کنانه جنی خزیمی
مدرکه و الیاس مضر و نزار — معد و عدنان بگیره قرار
دیست و یک پشتن بی خلافن — جاگولا داجان آتا گزافن
پێغمبریمان آداش آمنی — بلفظ گوران ماجان یمنی
بابش وهبن اگر پرسا بی — عبد المنافن زهره و کلابی
هر دوی پشتی میادان بیو — جه کلابیو نیو شو او تو
بابا پیش هنی پنج پێغمبری — شیث و ادریس و نوح دا جه ری
ابراهیم جوارپنجم اسماعیل — جه عدنان جو ورنه بی قال و قیل
جه هفت گنتی ابن حجری — تابش کردن نه پێغمبری
آبا و امهات کافر نبینی — بپاک آمنی بپاک شینی
دمشان دینو خلیل اللهن — دین دریو رسول اللهن
داچینش بنه دین حنیفی — هم پاسه خلقو مکه شریفی

هرتا کو بتش جه شام بی بگه (۵) — عمرو بن لحی آورد و مکه
غالب دمکه کافر نبی — اجداد ماکش جه دین نیشینی
جه شرافتی نور و حضرتی — نسبش محفوظ بی جه نفرتی
پیشش فرمادان مردنا موسی[۲] — جه قاموسنه صاحب قاموسی[۳]

۱ - عمرو بن لحی کسی است که بت معروف به هبل را از شام بمکه آورد و مردم را بعبادت و پرستش آن دعوت و تشویق کرد یکی از شعرای عرب در این باب گفته است :

یا عمرو انک قد احدثت آلهة — شتی بمکة حول البیت انصابا
وکان للبیت رب واحد ابدا — وقد جعلت لدی الناس اربابا

ولی دعوت و تشویق او در اجداد پێغمبر اثری نکرد و بر همان دین توحید آبائی که ابراهیم خلیل آورده بود باقی ماندند. ۲ - پیشش فرماوان: چنین فرموده

۳ - صاحب قاموس در لغت دین چنین مینویسد : در حدیث وارد است که پێغمبر بر دین آبائی خود و آنچه ابراهیم و اسمعیل آورده اند بود باین معنی اما آنکه آنچه را که از ابراهیم بارث برده بودند مانند حج و نکاح و بیع عمل میکردند ولی توحید را بشرک تبدیل کرده بودند ولیکن پێغمبر بر همان دین ابراهیم بود از توحید گرفته تا سایر مسائل آن

تا کو عبد الله دا مێنی آ نور (٦) نور علی نور یا دای وضرور
خصوص واجبان نذی میوه — ایمانشان آوردو لیسان شیوه
البت امانت امی نه بنیه — مسه عام ماچو تو نوا چیسه
مبا دا رسول جنت بێ داخ بو — چه هردو دنیا بیتاخ وداخ بو
نیمی صفقش مبو بزاسنی — کم کا فرینه اگر نزانی
حضرت عربن ملی و قرشی — رسول امی جای شادی ددشی
نور نورین لی برنگ چرمه دوز — چون ماگ چارده درخشان ص دوز
آ ددرنگ شیرین گشاد پیشانی — ابرو کشیده ودودان نورانی
دم ددودان وتش ولا دحیم سیاو — بینی قری بزر طمش صاف چون آو
بجیش باریک دنعلی ورنگین — گردنش بلند چرمو و سیمین
ردش ددری بو رخسارش کلگون — چه شوقش هرکس دیش بو مفتون
لامل نبا گوشش چون نقره تر بی — ریشش سیا و شیرین پربی
عایشه خاتون بو هوشیار ابی — موی چرموی ریشش دست نیادابی
نوز حکمتی پیشا نمشوه — موردو نبوتی چه شانی شوه

نو سیاپی نیش تنج تنج همصور (٧) یانی تو چه ایلک منصور
گیسوی مسکینش براق بی و سیاو — نه دریژ بی کرژ چون خیاطه خاو
چوار گیسوش بی تا نرمه گوشش — یادینی جارجار تا سر دو دوشش
چه هرلا وگوششش دو نشان بینی — او گیسوی حور وغلمانی شینی
قامت معتدل نه کوتا نه برز — وتش اندام بالا نیکو طور وطرز
دستیش باموه یادی زرانی — دست و پنجه نرم نازک نورانی
بورد ساق باریک چون بلور صاف — قولکه پاش بنی راست بی دشفاف
خلاصه کلام چه نور سرشته بی — چه سرتا و پاش چون فرشته بی
سایه یعنی سیبش نبی چون ملک — جسم لطیفش چه نوربی بی شک
جمال پاکش ازکفتات نظر — نقینت صاف بوا اون پیغمبر
چه ذدر نورین تر نزدا د شیرین تر — هرکس وینش حیران بو بکسیر
اگر منجرش نبا چو تری — جمالش دس بی بی پیغمبری
ایمان آری بیش دار دکو دبار — مرمنا فقیو بسو چو به آ ئیر
دسن بی دخنفش قران کریم — انک لعلی خلق عظیم
اد صافش بدم داته عبش — ا ر کسیو کسن اشا ریو بسن

ئاگو حضرتی مبو بزانی (۸) جه گوهبدای جه کولی فانی
کُه هیندای رسول سرور جه چل ساله لی دپیغمبر
نه چل و تحی جه مکه شریف نزدشان معراج مرتبه ظریف
دمای چل سالی دوازده سالی جه مکه بندلی ده هزار حالی
دماو دوازده بری ای دینه هجرتش کردن لوا ان مدینه
یازده سالی تر جاگه بندبین هم جه مدینه برحمت شین
عمر شریفش شصت وسه سالن زیاد ترده جهان قال دمقالن
ها جه مدینه روضه منور جه لای پاتگاش ئوبکر و عمر
صلواتی بانی وتش جه دادر آزوادآدشان رضی الله اهمر
چو که طوافش بین دستلات هزاد کس خلا بکردش خلات
ولای شاهتی راگه هرگدا هزاد کس رواتش بوبیو خدا
چون رامان نین باد بارگاه صلوات سوقات بوبرش گاهگاه
ئه راو بنده چیمه ساماتش دربمبو وای دست جه داماتش
بنا فرمای حقمان رنجان نسای شفاعت دیمان گنجان
فرزند جه لای من ادنو وصیت بو زیاد جه وصیت هم نصیحت بو

ئه ز خواهشت من کاری بسازی (۹) جه دین و دنیا نوری باری
هرگز جه صلوات غافل منیشه دایم صلوات دای کره پیشه
ئه ر صلوات داته مری بعم غمخوارت مبو رسول اکرم
دانه خداوند گوینده صلوات یک به ده جزاش بین جه عرصات
صلوات ادد مدار رسول مختار جنت مبو جاش هم دوزن جهار
پی هر حاجتی دایدن بشاره ئه ر عاجتی نکفی الاشاره
صد هزار صلوات دواندا اکرام
در روضه رسول علیه السلام

ازروی دو نسخه یکی بخط مرحوم حاج ملا عبدالکریم مدرس معروف کردستان
ودیگری بخط مرحوم ملا جلال الدین ولد ملا شهاب غفرلهما استنساخ
وتصحیح گردید تهران فی ۲۴ صفرالخیر ۱۳۷۸ قمری مطابق ۱۹ شهریور ماه ۱۳۳۷ شمسی
العبد: ابوالوفا المعتمدی الکردستانی

خط علینقی هشیار (دبیر مخصوص کردستانی)

بازبین شد
۱۳۷۱ش

خیرالدین زرکلی در صفحه ۳۸۳ چاپ اول کتاب الاعلام ترجمه
وشرح حال مرحوم مولانا خالد را نقل از مقدمه شرح ام تألیف
حسینی که گویا هنوز بچاپ نرسیده است چنین ضبط کرده :
(شیخ خالد نقشبندی متولد در سال ۱۱۹۰ و متوفی در سال ۱۲۴۲ هجری
فرزند احمد بن حسین صوفی فاضل و دانشمندی است که در قصبه قره داغ
از بلاد شهرزور بدنیا آمده و مشهور آنست که از ذراری و اولاد و
احفاد عثمان بن عفان رض است . از طفولیت دوام کرد که ببغداد
هجرت نمود و در زمان داود پاشا والی عراق بشام رفت و در دمشق
رحلت کرد . از کتب و تألیفات او شرح مقامات حریری شرح
عقاید عضدیه رساله در اثبات اراده جزئیه و دیوان فارسی بیشتر بلهجه
کردی که بنام (بغیة الواجد فی مکتوبات مولانا خالد) جمع آوری و بچاپ رسیده)
این بغیة الواجد عربی و جواب مسائلی است که از او سوال شده نسخه آن در
تهران نزد یکی از دوستان موجود است حرره العبد الجانی
۴۲/۱۲/۴

وقف و تقدیم بکتابخانه آستان قدس رضوی (ع)
ابوالوفا معتمدی کردستانی

باز بین شد
۱۳۵۳ ج

وقف و تقدیم بکتابخانه آستان قدس رضوی (ع)
ابوالوفا معتمدی کردستانی

وقف و تقدیم به کتابخانه آستان قدس رضوی (ع)
ابوالوفا محمدی کردستانی

خلاصه‌ای گیری از شرح حال حضرت مولانا خالد قدس سره نقل و ترجمه از کتاب (الشیخ معروف النودهی) تألیف
شیخ محمد خال قاضی دادگستری شهر سلیمانیه عراق .

ضیاء الدین خالد بن احمد بن حسین از عشیره جاف و سلاله ولی معروف پیرمیکائیل در سال ۱۱۹۳ هجری ۱۷۷۹ میلادی –
در دهکده قره داغ از توابع شهر سلیمانیه متولد و با داشتن هوش و ذکاوت سرشار پای بعرصه هستی نهاد پس از تحصیل
مقدمات انواع علوم عقلیه و نقلیه را از نوابغ و اساتید معروف مانند سید عبدالکریم برزنجی سید عبدالرحیم برادرش
شیخ عبدالرحمن تاتی ، ملا ابراهیم بیاری ، ملا صالح ترماری ، ملا محمود غزائی ، ملا عبدالرحیم زیاری ، شیخ محمد قسیم سنندجی
که در کردستان شهرت بسزائی داشتند فرا گرفته پس از آنکه در علوم عالیه اسلامی بمقام شامخ رسید در موطن خود
سلیمانیه بتدریس و تألیف پرداخته بسیاری مسائل مشکله از کتب مهم فقه و تفسیر و حکمت و کلام مانند تحفه ابن حجر و تفسیر
بیضاوی و شرح مواقف و شرح مقاصد باقی مانده بود که کسی بفکر حل آنها نیفتاده بود و او خود حل نمود چنانکه
علامه ابو الثناء آلوسی در کتاب (الفیض الوارد علی روضة مرثیة مولانا خالد) درباره وی چنین گفته است :
این بدر بلند و ذو الهمه بی‌نظیر در مباحث و مسائل معضله علوم تیرگیهای اوهام و شکوک را با افکار نورانی خود روشن نمود
هر مشکل را حل و هر مجمل را با زبانی ساده و بیانی عذب برای طالبان علم و تشنگان زلال معرفت تحریر و تقریر
نموده و از مصادیق بارز این بیت گردید : من كل معنى يكاد الميت يفهمه لطفا و يعبده القرطاس و القلم .
هوش و ذکاوت خداداده و سرعت انتقال فطری او از مرحله عادی گذشته بمقام خوارق و کرامات رسیده بود .
گویند عبدالله فخری موصلی ادیب و شاعر معروف عراق موقع رفتن بزیارت وی در عرض راه شعری معمائی
باسم فستقی (که معروف است) ساخته تا در ملاقات هوش مولانا را بدان بیازماید . پس از آنکه در گوشه مجلس
قرار میگیرد شعر را باین عبارت قرائت میکند : بان لام العذار من الف القد فتم الوصال في عامين .
بمحض خواندن بیت مولانا روی برگردانده میگوید : افندی فستقی در کوههای عمادیه زیاد است . ادیب موصلی از
سرعت انتقال و جواب فوری و ارتجالی وی در شگفت و حیرت مانده بی‌اختیار از جای برخاسته دست او را ببوسید و میگوید
حقا این سرعت انتقال از علم لدنی است نه از ذکاوت . طریقه حل و استخراج لفظ فستقی از شعر فوق چنین است لفظ بان
فعل ماضی از بینونت و مفید معنی جدائی و تفرقه است وقتی حرف لام از الف جدا شود افسا باقی خواهد ماند و با اتصال با
معنی عامین که سنتین است افستقی درست میشود . مولانا در سال ۱۲۲۰ هـ و ۱۸۰۵ م بقصد حج و زیارت
بیت الله الحرام از طریق موصل و دیار بکر و حلب و شام و فلسطین عزیمت حجاز کرده در این سفر با اجله علما و دانشمندان
سرشناس آنجا مانند علامه شیخ محمد کزبری محدث معروف و شیخ مصطفی کردی ملاقات نموده هنگام عزیمت بمدینه منوره
در عرض راه هفت بند فارسی مشهور را در نعت حضرت رسول بنظم در آورد و همچنین قصیده فارسی مطولی را در نعت
آنحضرت و مدیحه خلفای راشدین سروده است .

بطوریکه علامه ابوالثناء شهاب الدین آلوسی رحمه‌الله در کتاب الفیض الوارد شرح داده است مولانا هنگام حج در حرمین شریفین دنبال مرشدی نگردیده که او را ارشاد کند یکی از اولیاء الله بوی اظهار داشته جز در دیار هند بان مقصود نایل نخواهی شد. پس از ادای فریضه حج و مراجعت بسلیمانیه شخصی موسوم بمیرزا رحیم‌الله و معروف بمحمد درویش عظیم‌آبادی که از اهله خلفای شاه عبدالله دهلوی سرسلسله طریقه نقشبندیه در آن دیار بوده مولانا را ملاقات و او را بمسافرت بهند و زیارت مرشدش در دهلی تشویق و ترغیب نموده بالاخره در سال ۱۳۲۲ هـ و ۱۸۰۷ م از طریق تهران و خراسان مشتاقانه عازم هند میشوند. در عرض راه بلاد خراسان سمنان بسطام نیشابور کابل غزنین و قندهار را دیده در ضمن مجتهد اسمعیل کاشی برمیخورند و مولانا با حضور جمعی از طلاب و علما بین مجتهد اسمعیل باوی بجدال مذهبی و مناقشات علمی میپردازد و نتیجه بموفقیت مولانا و افحام مجتهد اسمعیل منتهی گردید چنانکه خود مولانا در قصیده مفصل عربی خود بدان اشاره کرده است. در این مسافرت ضریح قطب معروف بایزید بسطامی را زیارت و قصیده غرائی بفارسی در مدح وی سروده است. بعد در شهر طوس مشهد مقدس امام هشتم ع الرضا را نیز زیارت و قصیده فارسی بس غرائی در نعت آنحضرت انشاء کرده که مورد تمجید و تحسین تمام شعرای طوس واقع گردیده است. سپس در تربت شیخ الاسلام ... جام شیخ الاسلام السید احمد النامقی الجامی را زیارت و در یک قطعه شعر بدیع فارسی او را نعت نموده. از آنجا عزیمت هرات و بعرض امتحان علما و افاضل آنجا درآمده همگی او را در انواع علوم دریای بیکرانی یافته‌اند. همچنین در قندهار و کابل با علما و دانشمندان ملاقات و بحث در مسائل کلامی پرداخته. از آنجا بلاهور و از لاهور بشهر دهلی معروف بجهان‌آباد رسیده و این مسافرت یکسال تمام طول کشیده. در ورود بدهلی قصیده عربی شیوای خود را در بحر کامل و مشتمل بر هفتاد بیت ساخت و در آن بوقایع این مسافرت اشاره نموده و با تخلص بمدح شیخ و مرشد خود و شکرانه وصول بمقصد و مقصود از آن پایان داده است. اصل قصیده در دیوان ثبت و مطلع آن این بیت است: کَمُلَت مسافة کعبة الآمالِ حمداً لمن قد مَنَّ بالاکمالِ.

مولانا فردای روز ورود بدهلی طریقه نقشبندیه را از شیخ شاه غلام عبدالله دهلوی قدس سره فراگرفته یکسال تمام در خدمت وی بسیر و سلوک و ریاضت و طی مراتب تصوف و عرفان گذرانیده و قصیده فارسی مفصل و قطعات زیادی را در مدح مرشد ساخت که در دیوان وی ثبت و ضبط است. پس از یکسال سیر و سلوک اجازه ارشاد در ... و تربیت سالکان طریقت را از شیخ خود دریافت و عازم مراجعت بدار و دیار خویش گردید. شیخ مرشد شخصاً تا چهار میل از جهان‌آباد او را بدرقه و مشایعت کرد. بالاخره از همان راهی که آمده بود و از همان طریقی که پیموده برگشت و در شهر سنندج مرکز کردستان ایران رحل اقامت انداخت و بامر ارشاد پرداخت. از جمله کسانی که بحلقه ارشاد وی درآمدند شیخ استادوی شیخ محمد قسیم سنندجی بود. پس از چندی ~~بسلیمانیه~~ در سال ۱۲۲۶ هـ ۱۸۱۱ م بسلیمانیه مراجعت کرد و پس عزیمت ببغداد نمود مدت شش ماه در تکیه قادریه سکونت و مجدداً بسلیمانیه برگشت و بامر ارشاد و علوم ظاهری و باطنی گرفت. خلق کثیر و جماعت انبوهی بحلقه درس و ارشاد وی درآمدند. عظمت مقام و اهمیت تام و تمامی که در آن ناحیه پیدا کرد موجب رشک و حسد بعضی از ارباب طریقه قادریه گردید با انکار و عداوت و افترا و بهتان نسبت بوی پرداختند و در نزد زمامداران کردستان نسبتهای ناروائی باو دادند که از آن بری و جز حسادت مبنی

وقف و تقدیم ... آستان قدس رضوی (ع)
ابوالوفا محمدی کردستانی [illegible]

و افندی نوشته. بهمین جهت سلیمانیه را با سلیمانیه ازرا ترک گفت در سال ۱۲۲۸ هـ ۱۸۱۳ م مجدداً بار سفر بغداد را بست
و در مدرسه‌ای که امروز معروف بتکیه خالدیه است وارد شده بتدریس و ارشاد اشتغال یافت. فحول علمای بغداد و رجال
و بزرگان آنجا طریقه ارشاد او را پذیرفته از هر طرف و از هر ملت و نژادی از عرب و ترک و کرد بزیارت وی شتافتند
طریقه نقشبندیه در کشور بلاد عراق شایع و رایج گردید. موقعی که محمود پاشا امیر بابان توجه اکثریت مردم را
بطرف شیخ دید و عظمت مقام وی را حس نمود [illegible] تمنای مراجعت بسلیمانیه
از او نمود و بالاخره مجدداً بسلیمانیه برگشت. خانقاه معروف و مشهور او را بنا کرده و املاک زیادی برای آن وقف نمودند
حساب دستگاه ارشاد و جای رسوم دینی بسط و توسعه یافت. همین امر موجب تحریک حسد حاسدان و اشتعال نایره آن
گردید تا بالاخره مردم دو دسته مختلف شدند یکی مخلص فانی در محبت و عقیده مولانا و دیگری دشمن عنود منتظر فرصت برای
قتل وی گردیدند. در این موقع چون علاقه صمیمی میان بغداد و ولایت بابان قطع شده بود محمود پاشا از توسعه نفوذ
مولانا نگران شد و خائف شد. خود مولانا هم تیرگی اوضاع را حس کرد و ناچار از ترک وطن گردید. آنکه را در سلیمانیه داشت
بجای گذاشت و خود تنهائی در سال ۱۲۳۶ هـ ۱۸۲۰ م عزیمت بغداد نموده وارد تکیه خالدیه شد. در آنموقع
امور خانقاه سلیمانیه را بشیخ عبدالله هروی واگذار و شیخ احمد اربلی خلیفه خود را جهت نشر آداب طریقت بدمشق
فرستاد. روز بروز اتصالات طریقتی ببغداد میرسید و اولیای شیخ در آفاق مختلف منتشر شدند. علما و بزرگان شام او را
برفتن آنجا دعوت کردند و بقبول این دعوت هم مایل بود. ولی چون روابط دولت بابان با بغداد بهبود یافته بود محمود پاشا خصمانه
اندر وقت و او نیز در آمده بتعقیب مولانا در محل تا آستانه و اولیای بود مجدداً الکوکس مراجعت وی بوطن مألوف کرد ولی الحمد
عصیان او بر این [illegible] از طریق «دیر الزور» عازم دمشق شد و در سال ۱۲۳۸ هـ ۱۸۲۳ م بانجا وارد و مورد استقبال
شایان مردم آن سامان گردید. بسیاری از شعرا و ادبای شام از قبیل شیخ محمد بن عبدالله خانی و شیخ شهاب عطار و شیخ
موسی ساعی و شیخ محمد الحلبی الحنفی الدمشقی الخلوتی و غیر آنها قصائد شیوائی در مدح وی سرودند. جماعت کثیری از طلاب
شرح [illegible] منهاج را نزد وی قرائت کردند بحث و تحقیق در اقوال شارح شده یعنی خطیب و رملی و ابن حجر
و دقایق اسرار خفیه آنها را جهت طالبین بیان و تشریح نمود. چنانکه صاحب الصفی الموارد در این باره قطعه شعری ساخته
که بذکر دو بیت از آن اکتفا میشود: شکرا للنوادی التقی ذکا ثمر فی مبحث لولاه لم یتنوّر غرر الرهاف وجوه مباحث
کالشمس لولا فکره لم تسفر. در این اثنا مسافرتی بقدس شریف هم کرد و برگشت. در سال ۱۲۴۱ هـ ۱۸۲۵ م بقصد
حج عزیمت حجاز کرد و مورد توجه و اقبال وجوه و بزرگان آن دیار گردید. پس از طریق شام مراجعت و مردم را از کبار انوار
خود مستفیض میکرد تا آنکه در تاریخ لیله جمعه ۱۴ ذی القعده الحرام سال ۱۲۵۸ هـ ۱۸۴۲ م بین مغرب و عشا بمرض طاعون
رحلت کرد و در صالحیه دفن شد کلمه (مغرب) ماده تاریخ سال وفات او گردید. در پایان سال سلطان عبدالمجید خان
از سلاطین آل عثمان امر به بنای تکیه و قبه و بارگاهی بر مرقد او صادر کرده هزینه آنرا از خزانه خاص خود پرداخت و مبلغی مستمری نیز برای

رضوی (ع)
ابوالوفا مصطفی کردستانی

الطعام می کنی و بمصرف محتاجین برقرار نمود . این نکته وقتی را بعد که نجیب باشد والاشام تمرو ترتیب کرده است

بسیاری از شعرا و ادبا در رثاء رحلت مولانا اشعار و قطعاتی نظم نمودند از جمله شیخ محمد امین بن عابدین قصیده ای سروده است

که بدین مطلع شروع میشود : الا هکذا من الشریعة ملاکا فرأیناه قد امال الجبالا

قد رزئنا باوحد العصر علما وبهاءً وبهجةً وکمالا

این قصیده را علامه شیخ محمد داود بغدادی تشطیر نغز و بدیعی کرده است که در ذیل کتاب (سل الحسام الهندی) چاپ شده

همچنین شاعر نامی سید جواد بیاره پوشی در رثاء مولانا قصیده غرا و مفصل مرکب از هفتاد و هشت بیت برشته نظم کشید

که مطلع آن این است :

خذین الهوی خف الخلیط المعاضد واطلال احباب هویت هوامد

این قصیده را علامه سید محمود الوسی مفسر معروف رحمه الله در ۲۶۴ صفحه شرح مبسوط و مفصل کرده است .

ونیز ادیب استاد عبداللطیف معروف بابن جادرجی قصیده بر روی و بحر قصیده سید جواد در مرثیه مولانا

سروده است که بعقیده بعضی بمراتب از قصیده سید جواد بهتر است

همینطور شیخ اسمعیل انارانی قصیده رثائیه دلسوزی در رحلت مولانا بنظم در آورده که بدین دو بیت آغاز میشود .

ما للجبال الراسیات تمیل ما للبدور یری لهن افول

ما للظلام بحر ذیل رداء فوق الضیاء فلم یقله مقیل

اینها نمونه از مقام و موقعیت مولانا و درجه تاثیر فوت وی در میانه علما و شعرا و ادبای عصر بود . علاوه بر اینها فضلا دو نفر از

عصر نیز در اطراف زندگی و شرح مجاهدات و اوصاف و کمالات صوری و معنوی او کتب و رسائل زیادی تالیف نموده اند

که قاضی شیخ محمد الخال تعداد آنها را در ۲۰ فقره با ذکر اسامی مؤلفین صورت داده است .

تالیفات و آثار مولانا خالد قدس سره

آثار و تالیفاتی که بمولانا باقی گذاشته بقرار است که ذیلا فهرست داده میشود :

۱ — تعلیقات و حواشی مدونه بر خیالی و عبدالحکیم در علم کلام که در اسلامبول چاپ و منتشر شده است . ایراهیم

۲ — العقد الجوهری فی الفرق بین کسبی الماتریدی والاشعری که عبدالحمید خرپوطی بنام السمط العبقری شرحی بر آن نوشته ونیز سید

فصیح بغدادی آنرا شرح نموده است .

۳ — شرح فارسی بر اطواق الذهب جارالله زمخشری .

۴ — شرح بر مقامات حریری که ناقص و ناتمام مانده .

۵ — حاشیه مدونه بر کتاب جمع الفوائد من جامع الاصول ومجمع الزوائد در حدیث که حافظ عصر محمد بن سلیمان مغربی آنرا تالیف

و احادیث ۱۴ سنه را در آن جمع نموده است.

۶ — حاشیه بر نهایه ربع در فقه شافعی تا باب جمعه در ۲ جلد

۷ — شرح بر عقاید عضدیه

۸ — رساله در عبادات که بعض مریدان حنفی که کتاب فی مذهب [illegible] تألیف نموده

۹ — حاشیه بر تتمه محقق سیالکوتی بر حاشیه عبدالغفور لاری بر شرح جامی بر کافیه ابن الحاجب در علم نحو

۱۰ — دیوان اشعار کردی و فارسی و عربی که در سال ۱۲۶۰ هـ ۱۸۴۴ م در اسلامبول چاپ شده.

۱۱ — جالیة الاکدار فی تعلیقات الاسحار

۱۲ — شرح بر حدیث الایمان بفارسی که عقاید اسلام در آن جمع و فرائد الفواید نامیده شده.

۱۳ — جلاء الاکدار والسیف البتار بالصلوة علی النبی المختار که اسامی اهل بدر بترتیب حروف معجم در آن ذکر شده

۱۴ — رساله در آداب ذکر طریقه نقشبندیه که با نضمام مکتوبات او بنام بغیة الواجد بطبع رسیده

۱۵ — رساله در آداب مرید نسبت شیخ و مرشد که اخیراً در شهر قزان پایتخت تاتارستان شوروی چاپ شده

۱۶ — رساله در اثبات رابطه که ضمن کتاب بغیة الواجد چاپ شده

۱۷ — مکتوبات عربی حاوی اسرار که تاکنون بوده از آن برداشته نشده

۱۸ — مکتوبات فارسی که در یک مجلد ضخیم جمع آوری و هنوز چاپ نشده است.

٥١٢٠٥٢

وقف و تقدیم به کتابخانه آستان قدس رضوی (ع)
ابوالوفا محمدی کردستانی

آستان قدس

کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی

نام کتاب [illegible]

مؤلف متن [illegible] محشی

شارح مترجم

تاریخ تحریر ۱۳۲۸ نوع خط نستعلیق تعداد سطر ۱۳

جزء کتب [illegible] زبان فارسی عدد اوراق ۹

طول ۱۹ عرض ۱۲ شماره عمومی ۱۱۰۲۷

وقفی / خریداری [illegible] تاریخ وقف / خریداری

ملاحظات [illegible]

وقف و تقدیم بکتابخانه آستان قدس رضوی (ع)
ابوالوفا معتمدی کردستانی

(۱۱)

اعتقادنامهٔ
مولانا عبدالرحمن جامی
قدّس سرّه

وقف و تقدیم بکتابخانه آستان قدس رضوی (ع)
ابوالوفا معتمدی کردستانی

بسم الله الرحمن الرحیم

بعد حمد خدا و نعت رسول	بشنو این نکته را بسمع قبول
که نخستین فریضه بر عاقل	عاقلی کز بلوغ شد کامل
نیست بیرون ازین که بپذیرد	در دل و جان خویشتن گیرد
بعد ازین بی تردد و انکار	بزبان بر زند دم اقرار
کافریننده ایست آدم را	بلکه ذرات جمله عالم را
کز عدمشان ره وجود نمود	جاودان هست و بود و خواهد بود
هست بی تهمت شمار یکی	نیست اندر یگانگیش شکی
کرده بعث محمد عربی	تا بود خلق را رسول و نبی
هرچه ثابت بود بقول ثقات	که محمد علیه الف صلوت
داده ما را خبر بموجب آن	واجب آمد زما بدان ایمان

هست این مجمل سخن بی قیل	شرح آن گوش کن علی التفصیل

فی وجوده سبحانه و تعالی

هرکه را عقل خورده بین باشد	پیش وی این سخن یقین باشد
کاسمان و زمین و هرچه در او	باشد از جسم و جان چه کهنه چه نو
نیست ازا ز صانعی چاره	که بود فیض بخش همواره
خانه بی صنع خانه ساز که دید	نقش بی دست خامه زن که شنید
هرچه آورد سوی هستی پی	یافته هستی و بقا از وی
نه عرض ذات او نه جوهر	هرچه بندی خیال از آن برتر
همه محتاج او نشیب و فراز	او مبرا از احتیاج و نیاز
اول او بود کاینات نبود	یافت ز و جمله کاینات وجود
آخر او ماند و نماند کس	کنه او را خرد نداند کس
از همه در صفات و ذات جدا	لَیسَ شَیْءٌ کَمِثْلِهِ اَبَدا

فی وَحدانیّتِهِ سُبحانَهُ

واحد است و بذات خویش احد (۱۴) وحدتی برتر از شمار و عدد

هرکرا وحدتش بود مشهود — از عدد فارغ است وز معدود
ساحت عزتش بود زان پاک — که کنندش توهم اشراک
ره بامکان نیافت همتایش — تنگنای محال شد جایش
گر خدا بودی از یکی افزون — کی بماندی جهان بدین قانون
در فیض وجود بسته شدی — تار و پود بقا گسسته شدی
همه عالم شدی عدم باهم — بلکه بیرون نیامدی ز عدم
داند آنکس ز عقل با دش بهر — که دو شه را چو جا شود یک شهر
سلک جمعیت از نظام افتد — رخنه در کار خاص و عام افتد

فی الاشارات بصفاته القدیمه

بصفات جمال موصوف است — بنعوت جلال معروف است
باشد اسمای او چنان بسیار — که بود برتر از قیاس و شمار
در خبر گرچه هست صد کم یک — هست نسبت بانتخاب اندک
ور چه باشد هزار و یک مشهور — نیست اندر هزار و یک محصور

همه پاک از شر و بری از شین (۱۵) همه با ذات او نه غیر و نه عین

فی الاشارة بصفت حیاته تعالی

از صفاتش یکی حیات آمد — که امام همه صفات آمد
نه حیاتش بروح و نفس و تن است — بلکه او زنده هم بخویشتن است
او بخود زنده هست و پاینده — زندگان دگر باو زنده

فی الاشارة بصفة علمه سبحانه

هست بعد از حیات علم و شعور — علمی از سبق جهل و فکرت دور
متعلق بجمله کلیات — متجاوز از آن بجزئیات
ذره‌ای نیست در مکین و مکان — که نه علمش بود محیط بآن
عدد ریگ در بیابانها — عدد برگها ببستانها
همه نزدیک او بود ظاهر — همه در علم او بود حاضر

فی الاشارة بصفة ارادته تعالی

در پی آن بود ارادت و خواست — خواستی لایزال بی کم و کاست

فعلها یکه از همه اشیا (۱۶) نو بنو در جهان شود پیدا

گر ارادی بود چو فعل بشر / ور طبیعی بود چو میل شجر

منبعث جمله از مشیت اوست / مبتنی بر کمال حکمت اوست

نخلد بی ارادتش خاری / نگسلد بی مشیتش تاری

فی المثل گر جهانیان خواهند / که سر موئی از جهان کاهند

گر نباشد چنان ارادت او / نتوان کاستن سر یک مو

ور همه در مقام آن آیند / که بر آن ذره بیفزایند

نه به بی ارادت او شود / نتوانند ذره‌ئی افزود

فی الاشارة الی صفة قدرته سبحانه

بعد از این قدرتی بود کامل / مر مراد ترا همه شامل

در همه کار و در همه حالت / کارگر بی توسط آلت

اثر آن بهر عدم که رسید / رخت در خطهٔ وجود کشید

فی الاشارة الی صفة سمعه و بصره سبحانه

هر یک از وصف سمع و وصف بصر (۱۷) هست جز علم معنی دیگر

نیست از گوش سر شنیدن او / نیست موقوف دیده دیدن او

بشنود خواه دور یا نزدیک / بیند ار روشن است یا تاریک

حال هر ملکتی بکتم عدم / بیند و داند از نه بیش و نه کم

ور سؤال و طلب هر آنچه رود / بر زبانها یگان یگان شنود

فی الاشارة الی صفة کلامه تعالی

برترین وصف کان کلام بود / نه بحلق و زبان و کام بود

بر کلامش سکوت سابق نه / تهمت خامشیش لاحق نه

حق تعالی چو بی عبارت و حرف / با عدم گفت نکته های شگرف

عدم آمد ز ذوق این سخنان / بفضای وجود رقص کنان

فی الاشارة الی افعاله تعالی

حادثات جهان چه شر چه خیر / همه تقدیر او بود لا غیر

فعلها خواه زشت و خواه نکو / یک بیک هست آفریدهٔ او

نیک و بد گرچه مقتضای قضاست (۱۸) این خلاف رضا و آن برضاست
هرچه خواهد کند ز منع و عطا   نیست کس را مجال چون و چرا
عدل و فضل است سوی او منسوب   ظلم باشد ز فعل او مسلوب

فی الاشارة بوجود الملائکه

زانچه از علم آمده بمیان   صف اول صف ملائکه دان
بندگانند جمله فرمان بر   ناکشیده بکفر و عصیان سر
متصف نه بمادگی و نری   وز زن و شوهری همیشه بری
همه از وصمت عناد مصون   مستقر در مقام لا یعصون
بعضی اندر شهود حق دائم   در جمال و کمال او هائم
بی‌خبر زانکه در نشیمن بود   عالمی هست و آدمی موجود
دیده بر غیر حق نیندازند   با خود و غیر خود نپردازند
قسم دیگر مدبر اشباح   متصرف در آن صباح و رواح
کرده هر یک بموجب تقدیر   در هیاکل تصرف و تدبیر
گردش آسمان از ایشانست   جنبش جسم و جان از ایشانست
نفتد قطرهٔ نمی باران   ز ابر بر شهر و دشت و کهساران

که نه باران فرشته‌ئی آید (۱۹) کش بدانجا برد که میشاید
نه یکی برگ تازه‌ئی از شاخ   در چمنها و بیشه‌های فراخ
که نه جمعی فرشته را بمثل   باشد اندر وجود آن مدخل
از ملائک چهار مشهورند   که باسمای خویش مذکورند
وحی و تنزیل کار جبریل است   نفخ در صور از سرافیل است
کافل رزقهاست میکائیل   قابض روحهاست عزرائیل
چار دیگر موکل بشرند   که نویسندگان خیر و شرند
دو بروزند هادی و دو بشام   بر یمین و یسار کرده مقام
کاتب خیر آن یکی ز یمین   شر و عصیان رقم زند دومین
میتوانند پیش چشم بشر   که نمایند خویش را بصور
خاصه در چشم هادیان سبل   از اولو العزم انبیا و رسل

فی الاشارة الی الایمان بانبیاء

انبیا برگزیدگان حقند   برده از کل ما سبق سبقند
بر سوای خود از بنی آدم   فضل دارند بر ملائکه هم

نفس و شیطان بقصد جرم و گناه (۲۰) نتوانند زد برایشان راه
ور بفرض محال یا نادر ‌‌ از یکی ذلتی شود صادر
پیش ارباب شرع و دین آنهم ‌‌ مشتمل بر مصالح است و حکم
آدم آنکه خورد گندم را ‌‌ تخم میکاشت نسل مردم را
دانهٔ را که خورد از آن شجره ‌‌ شد وجود من و توش ثمره

فی الاشارة الی فضیلة الانبیاء

هست بر مقتضای فضل ازل ‌‌ بعضی از بعضی افضل و اکمل
وز همه افضل احمد عربی است ‌‌ که ز حق ما سوی رسول و نبی است
آن فضایل که انبیا را بود ‌‌ و آن شمایل که اصفیا را بود
گر شود جمله مجتمع باهم ‌‌ همه باشد ز فضل احمد کم
هر نبی را که حجتی دادند ‌‌ جانب امتی فرستادند
نیست مبعوث پیش شرع شناس ‌‌ غیر احمد کسی بکافهٔ ناس
خاتم الانبیاء و الرسل است ‌‌ دیگران همچو جزو و او چو کل است
از پی او رسول دیگر نیست ‌‌ بعد او هیچکس پیمبر نیست

چو در آخر زمان بقول رسول (۲۱) کند از آسمان مسیح نزول
پیرو دین و شرع او باشد ‌‌ تابع اصل و فرع او باشد
دین همین شرع و دین او ماند ‌‌ همه کس را بدین او ماند

فی الاشارة الی خاتمیته

شرع او ناسخ شریعتهاست ‌‌ هر شریعت که غیر اوست هباست
گرفته حکم شرع آن سرور ‌‌ متفق با شریعت دیگر
نیست از اتباعت اصلا ‌‌ جز از آن رو که شرع اوست روا

فی الاشارة الی معراجه

برد بیدار حق شب از بطحا ‌‌ تن او را بمسجد الاقصی
کرد از آنجا مقر به پشت براق ‌‌ متوجه بقطع سبع طباق
بر سماوات یک بیک بگذشت ‌‌ با همه انبیا ملاقی گشت
دید هنگام عرض خلد و جحیم ‌‌ هر که بود اندر آن دو جای مقیم
چون شد اطباق آسمانها طی ‌‌ مانده در سدره جبرئیل از وی

رفت از انجا بیاری رفرف (۲۲) بمقامی ز بیشتر اشرف

بلکه جایی که جا نبود انجا   محرمی جز خدا نبود انجا

دید نیجها بدید انچه بدید   وانچه بود از شنیدنی بشنید

ردی از انجا بجای خویش آورد   خوابگاهش هنوز ناشده سرد

فی الاشارة الی معجزاته

خرق عادات از نبی وولی   هست بر فضلشان دلیل جلی

اگر اظهار ان میان امم   هست با دعوی نبوت ضم

باشد آن معجزه بعرف انام   ورنه آمد کرامت از انام

از ولی خارقی که مسموع است   معجز آن نبی متبوع است

معجزاتی که انبیا را بود   مثل از از رسول ما را بود

ای بسا معجزه که او راهست   که نداده ست انبیا را دست

فی الاشارة الی کتب الله تعالی

هست حق را کتابها بسیار   گشته نازل بر انبیای کبار

صد و چار است در خبر مذکور (۲۳) لیک از ان چار ازان مکن محصور

هر کتابی که کرد حق انزال   باش مؤمن بان علی الاجمال

همچو تورات آن کتاب کریم   بر کلیم وصحف بر ابراهیم

دیگر انجیل کامدست فرود   بر مسیح و زبور بر داود

جامع این چهار قران است   که محمد مبلغ آن است

معنی ولفظ آن بود معجز   ناید از خلق مثل آن هرگز

فصحای عرب اگر بتمام   سحر ورزند در ادای کلام

عاجز آیند و قاصر ومضطر   یکسر از مثل سورهٔ اقصر

فی الاشارة بانّ کلامه تعالی قدیمٌ

چون کتاب خدا کلام خداست   از صفات و کلام بنده جداست

کمن از حق گران چو معتزلی   لایزالیش دان ولم یزلی

حرف و صوتی که نو بنو حادث   میشود هست چون بران لابث

باشد آن پیش عقل خورده شناس   مر کلام قدیم را چو لباس

دمبدم گر شود لباس بدل   شخص صاحب لباسراچه خلل

(۲۴)

فی الاشارة الی افضلیة امته

امت احمد از میان امم (۲۴) باشد از جمله افضل و اکرم
اولیای کرامت اویند پیرو شرع و سنت اویند
رهبران ره هدی باشند بهتر از غیر انبیا باشند
خاصه آل پیمبر و اصحاب کز همه بهترند در هر باب
وز میان همه نبود حقیق بخلاف کسی به از صدیق
وز پی او نبود از آن احرار کس چو فاروق لایق آن کار
بعد فاروق جز بذی النورین کار ملت نیافت زینت و زین
بود بعد از همه بعلم و وفا اسد الله خاتم الخلفا
جز بآل کرام و صحب عظام سلک دین نبی نیافت نظام
نامشان جز باحترام مبر جز بتعظیم سویشان منگر
همه را اعتقاد نیکو کن دل ز انکارشان بیکسو کن
هر خصومت که بودشان باهم بتعصب مزن در انجا دم
بر کس انگشت اعتراض منه دین خود رایگان ز دست مده
حکم آن قصه با خدای گذار بندگی کن ترا بحکم چکار

(۲۵)

فی الاشارة الی المشاجرة بین علی و معاویه (۲۵)

آن خلافی که داشت با حیدر در خلافت صحابی دیگر
حق در انجا بدست حیدر بود جنگ با او خطا و منکر بود
آن خلاف از مخالفان مپسند لیکن از طعن و لعن دم در بند
گر کسی را خدای لعنت کرد نیست لعن من و توش در خورد
در باحسان و فضل شد ممتاز لعن ما جز بما نگردد باز

فی الاشارة الی عدم جواز تکفیر اهل القبله

هر که شد اهل قبله بر تو پدید که بآورده نبی گروید
گرچه صد بدعت و خطا و خلل بینی او را ز روی علم و عمل
مکن او را بسرزنش تکفیر مشمارش ز اهل نار و سعیر
ور ببینی کسی ز اهل صلاح که رود راه دین صباح و رواح
از مناهی بکل شود یکسوی بادامر بنهد بکلی روی
کند از فرضها و نافله ها سوی عقبی روانه قافله ها
بیقین ز اهل جنتش مشمار ایمن از روز آخرش مگذار

(۲۶)

مگر آنکس که از رسول خدا (۲۶) شد مبشر بجنت المأوی
گرچه ده کس بود بآن مشهور   اندران ده مدار شان محصور
زانکه جمعی ز آل پاک سرشت   هم بشارت رسید شان به بهشت

فی الاشارة الی سؤال النکیرین فی القبر

هر که را زیر خاک شد منزل   دو فرشته بصورت هایل
پیشش آیند ز ایزد متعال   امتحاناً از او کنند سؤال
که خدای تو و نبی تو کیست   وین همه دین که بود و دین تو چیست
گر بگوید جواب‌شان بصواب   برهد از غم و عتاب و عقاب
فسحت قبر او بیفزایند   روزنی از بهشت بگشایند
گردد او را عیان چه صبح و چه شام   که کجا دارد از بهشت مقام
ور نگوید جواب‌شان در خور   آهنین گرز آیدش بر سر
ناله او بوقت گرز خوری   بشنود غیر آدمی و پری
آدمی و پری اگر شنوند   جمله از خواب و خور نفور شوند
تنگی گورش آنچنان فشرد   که دو پهلوی او بهم گذرد

(۲۷)

بگشایند روزنی ز سقر (۲۷) تا در آن بنگرد بشام و سحر
جای خود را ببیند از دوزخ   آوخ از حالتی چنان آوخ

فی الاشارة الی نفخ الصور فی آخر الدنیا

چون شود نوبت جهان آخر   در قیامت نشانه‌ها ظاهر
نشود یافت هیچکس بجهان   کالله الله بر آیدش بزبان
مر سرافیل را دهد دستور   حق تعالی که در دمد در صور
زان دمیدن خلایق عالم   همه میرند چون چراغ از دم
دورها زیر گنبد دوار   نبود از جنس آدمی دیار
بار دیگر ز حق شود مأمور   که کند نفخ صور صاحب صور
در دمد در قوالب و ابدان   یکی دم زدن هزاران جان
گرچه ابدان بود پراکنده   همچو آتش بدم شود زنده

فی الاشارة الی تطایر الصحف

از پی نفخ صور نوع بشر   چون شود حشر کرده در محشر

(۲۸)

سویشان بعد از انتظار گران (۲۸) نامه های عمل کنند پران
سعدا را دهند بعد شرف … نامه از سوی دست راست بکف
اشقیا را صحیفه ها در مشت … از سوی چپ دهند یا پس پشت

فی الاشارة الی وضع المیزان

وضع میزان کنند از پی آن … تا بسنجند طاعت و احسان
آنکس افزود پلهٔ حسنات … شادزی گو که شد ز اهل نجات
وانکس افزود پلهٔ عصیان … خون گری گو که ماند در خسران

فی الاشاره الی نصب الصراط

چون ز میزان و وزن آن برهند … بر جهنم پلی عجب بنهند
پلی آن سان که از قدم تا فرق … عابر آن بود در آتش غرق
تیز چون تیغ بلکه افزون هم … عرض آن موی بلکه از مو کم
هر که باشد ز مومن و کافر … بر سر پل کنندشان حاضر
هر که کافر بود چو بنهد پای … قعر دوزخ شود مراد را جای

(۲۹)

مومنان را رسد ز حق تایید (۲۹) لیک بر قدر قوت توحید
هر که را در طریقت نبوی … خود نبود است غیر راست روی
دوزخ از نور او کند پرهیز … بگذرد همچو برق خاطف تیز
یا چو مرغ پران و باد وزان … یا چو چیزی دگر فزونتر از آن
وانکه ضعفی بود در ایمانش … نبود زان گذشتن آسانش
بلکه در رنج آن گذرگه تنگ … باشد او را بقدر ضعف درنگ
لیک یابد خلاصی آخر کار … گرچه بیند مشقت بسیار

فی الاشاره الی موقف العرصات

پنجه آمد مواقف عرصات … که مطیعان بایستند و عصات
کرده اماده خالق داور … بهر هر موقفی سوال دگر
هر که گوید جواب خود بصواب … طی هر موقفی کند بشتاب
ورنه در هر یکی ز سختی حال … رنج بیند هزار سال و ملال

فی الاشارة الی خلود الکفار و نجاة العصاة

(۳۰)

هرکه افتد بدوزخ ازکفّار — جای او جاودان بود در نار
ور بود مؤمنی فتاده ززاه — سوزد انجا بقدر جرم و گناه
یا خود اورا شفاعت شفعا — برهاند ازان سزا و جزا
ور وری از شفیع نگشاید — ارحم الرّاحمین ببخشاید

في الاشارة الى حوض الكوثر

چون ز دوزخ کنند خلق گذر — شستشوئی دهند در کوثر
دود دوزخ زخود فرو شویند — سوی جنت سرای خود پویند

في الاشارة الى درجات الجنة ورؤية الله تعالى

درجات بهشت باشد هشت — که بقول ثقات ثابت گشت
هرکسی را بقدر علم و عمل — دهد انجا خدا مقام و محل
جاودان در مقام خود باشد — هرگزش دل زغصّه نخراشد
نعمت او بود بروز شمار — برتر از جمله نعمت دیدار

(۳۱)

که ببیند خدای را ببصر — چون شب چارده مه انور
هست دیدار حق اجلّ نعم
و به انتهی الکلام و تمّ

خطِ علینقی هشیار (دبیر مخصوص) گوشانی
۱۳۳۸/۱/۱۰